

SALONNÍ
BIBLIOTÉKA

ČÍSLO CIV.

JOS. V. SLÁDEK: SMĚSKA A ČESKÉ PÍSNĚ.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTY V PRAZE.

1901.

SMĚSKA
A
ČESKÉ PÍSNĚ.

NAPSAI.

JOS. V. SLÁDEK.

DRUHÉ VYDÁNÍ.

NAKLADATELSTVÍ J. OTTY V PRAZE.

1901.

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

Tiskem České grafické společnosti »Unie« v Praze.

DRAHÉ PAMÁTCE SVÉ SESTRY MÍNY

J. V. S.

V MALÉ ČERMNÉ U HRNOVA.

SMĚSKA.

Není role těžkých klasů,
snivý koutek lesa,
není louka s travou k pasu,
— je to horská směsa.

Hrstka vikve, ptačky, hrachu,
zrno ječné, žitné,
jak to zrovna v žití prachu
z pod říčice slítne.

Melivo pro panské mlýny
ač to není pravé,
přec tam padlo do zadiny
mnohé zrno zdravé.

»Zasej to,« dí k hospodáři
v kraji selka hezká,
»na lukách i když se daří,
dobrá bude směska.«

Vyrostla ta míchanina,
až je milo zraku,
někde pozdní kopretina,
květ vlčího maku.

A jak se to do krmiva
pod večerem kosí,
koroptviček hejna divá
vybíhají z rosy. —

Zpěvák osil, zkosil v čase. —
Teď však rada těžká:
Směsa, — směska? — Dobré chase
u nás — je to směška!

PÍSEŇ ZPĚVÁKOVA.

Přišly jste mi, písňe, znovu
— jak děl pěvec — nevolaně,
jako hnízdo spadlé s krovu;
já vás chytnul v obě dlaně.

Což pak s vámi na bidýlku!
v luh a lesy leťte ruče;
poslouchal jsem jenom chvílku,
jak vám v prsou srdce tluče.

Rozleťte se po vůkolí
našich krovů, družní ptáci,
někomu snad v širém poli
ulehčíte krušnou práci.

Snad že někde s dívčích retů ...
— ale nevím, co vás čeká:
ptáčník čas vás chytne v letu,
to však los i u člověka.

Do paláců, ach to víte,
zaletět vám nepřísluší,
jenom ať mi hlaholíte
chvilku z duše k české duši.

Koncem snad vás do kornoutků
sbalí kupec, -- tak se děje!
stačí mně, když slzou v koutku
dívčina se rozesměje.

TVRDÁ HLAVIČKA.

Mé děvče to má hlavičku
 jen svoji a svoji a svoji,
 a zlou by slyšel písničku,
 kdo jinou hráti se strojí.

Míň makovička zrněk má
 než ona nápadů v hlavě,
 a každý jinou barvou hrá
 jako ti motýli v trávě.

A v očích sto má diblíků
 a z úst jí rolničky zvoní
 a nožky tančí ze zvyku,
 ký div, že blázen jsem do ní.

A hraje-li svou písničku,
 kdo, bože, může už za to —
 má jako křemel hlavičku,
 a srdce jak ryzí zlato.

ŽEŽULKA.

Žezulička kukala,
 já jsem se jí zeptala:
 »Má můj milý, má mne rád?«
 ona kukla nastokrát.

Žezulička kukala,
 já jsem se jen usmála:
 »Žezuličko, kolik let?«
 ona kukla naposled.

Můj milý mi s bohem dal,
 dost se proto naplakal;
 to jen pro vás, mamičko,
 puklo jeho srdéčko.

Měl můj milý, měl mne rád,
 nastokrát a tisíckrát,
 proto ho v ten tmavý rov
 odnášeli na hřbitov.

Přes zelený, tmavý háj
 zněly zvony v širý kraj;
 já jsem šla a plakala. —
 Žezulička kukala.

DEŠTÍK.

V lupení a trávě
deštík šustí,
jak to obilíčko
bude růsti!

Na mne ani rosy
neuroní,
přec o hlavu větší
jsem než loni.

My to obilíčko
posečeme; —
po žních si mne někdo
také veme.

MŮJ DĚDOUŠEK.

Vzala si mladého
sousedů Bětka, —
já nechci žádného,
než toho dědka.

Já budu u něho,
on bude při mně,
já zlatý strnádek,
on bodlák v zimě.

Ta Bětka sousedů
bude jen chovat,
já budu stříbrná
zrněčka klovat.

Mladý tu hubičku
sotva že vrátí,
starý se za jednu
rok bude smáti.

Jako ta růžička,
jako ten šípek,
bude-li hubovat,
vezmu mu típek.

Kéž by mně vydržel
až na posledek
dědoušek, běloušek,
můj zlatý dědek!

OPUŠTĚNÁ.

Kytku jsem ti vázala,
ty's už pro ni nepřišel,
u vás u vrat stávala,
a ty's ani nevyšel.

Jenom jsi se podíval,
jako bysi neviděl, —
když jsi ty k nám chodíval,
za mne jsi se nestyděl.

Růže v kytce vybledla,
jak by růží nebyla,
já si plátna napředla,
děťátko ti povila.

Jeho úsměv a můj žel
z všeho zbyl, co's přislíbil; —
a ty's ani nepřišel,
bys to děcko políbil.

UDIVENÍ.

Nemohu se vynadivit,
nemohu to chápat,
že jsem musil do stavení
k vám, jak slunko v západ.

O sobě jsme nevěděli
ještě v roce novém;
stalo se to okamihem,
stalo se to slovem.

V dubnu jsme si pověděli,
svatba byla v máji,
vlaštovky si budovaly
pod krovem a v stáji.

Potom přišly senoseky,
žně, s tou jinou prací,
po otavách s vlaštovkami
šli ti tažní ptáci.

Nemohu se vynadivit,
nemohu to chápat,
jak že v zimě pod okénky
může čáp nám klapat.

PÁN-PANÁČEK.

Nebyla to ryba
ani ráček,
byl z našeho zámku
pán-panáček.

Sametová líčka,
ručky ladné,
jako s holubníku
pírko spadne.

Muzikanti, hrejte
panským solem,
panáček nás poctil
jednou kolem.

Jenom ať vám pazoun
nepřebroukne,
sic nám pán-panáčka
ven vyfoukne.

Pozor, pán-panáčku,
na matičku,
ať si nezmačkáte
náprsničku! —

To my u nás máme
jinou chasu,
ti nás jako kleště
drží v pasu.

To jsou naši hoši
jinak milí,
oni by z nás duši
vytočili!

MALINY.

Chce-li kdo do nebe,
musí dbát o sebe,
musí dbát na boží přikázání; —
ti lidé bohatí
snadno si připlatí,
když mají chudým co na rozdání.

Ale já, při bohu,
nic rozdat nemohu,
mám jenom sukničku a tu duši;
a tu mou dušičku,
ani tu sukničku
nikomu dáti přec nepřísluší.

Ale mám hubinek,
jako je malinek
na stráni, v podhájí, na pasece;
nedám jich nikomu,
jen tomu jednomu,
budem už tady mít nebe přece.

PAN LESNÍ.

Náš pan lesní z pod Bukova
jako sosna stará,
zimou celá posněžená,
statná jako s jara.

Náš pan lesní z pod Bukova
tak se pyšně nese,
jako by byl králem světa,
jak byl králem v lese.

S pány mluví po německu,
— ne tak zrovna hezky, —
potom zhurta mezi vousy
zakleje si česky.

Na štíru byl se sedláky,
ale co je pravda,
na zdar staré české krvi
dupne si a zavdá.

Česky též se rozehřeje,
když je svatba, křtiny,
posléz už tak před půlnocí
vpadne do latiny.

Myšlenky mu potom skáčou
jak ušáci v leči; —
nesměl nikdo do revíru,
nesmí nikdo k řeči!

Když pan hrabě, — s dovolením, —
býval ještě děcko,
vrchní, škodná . . . nu, pan lesní
vysekal to všecko.

Jen svým lesům neublížil,
— sotva teď kdo věří; —
celé panství nevynese,
on co odved' zvěří!

Mnohou laňku, — s dovolením —
též vzal na svou mušku,
teď už dávno na parohy
pověsil tu pušku.

S celým světem na potkání
staré srdce dělí,
však po mladé koroptvičce
ještě okem strelí.

V PŘÍRODĚ.

Lépe je v boží přírodě
než u Andrejsů v hospodě;
 pod skalou čerstvý pramínek,
 na poli chmel a ječmínek.

Ptáčkové si tam zpívají,
z té křídý strachu nemají,
 a nikomu nic nechybí;
 ta voda zvlášť je pro ryby.

A lidé, když tak přijdou ven,
všem přejou ji a vzdychnou jen,
 by chmel a ječmen, boží dar,
 též spatřil jejich pivovar.

Ba, nechybí a nezhřeší,
kdo s přírodou se potěší;
 a to je také dobré moc:
 nikdo tam není přes půlnoc.

Jenom ti světa škůdníci,
 — šenkýři, ještě sklenici! —
Až my si na to zvykneme,
 taky tam chodit budeme.

ŠEVCOVA KAČENA.

Ševcovou Kačenou
čerti šijou,
proto ji, Kačenu,
doma bijou.

Bijou a nebijou,
co tím svedou?
čerti s ní do nebe
nepojedou.

A kdyby dojeli,
než tam vkročí,
Káča jim do pekla
za mnou skočí.

CHUDOBKA.

Usmály se na mne
tisíckráté
holky, makovičky
boubelaté.

A já jsem je všechny
nechal státi,
jak ty mačí květy
na souvrati.

Ůsmálo se na mne
jedenkráté
děvče, chudobička,
srdce zlaté.

Za to jedno zlaté
pousmání,
musela být moje
do skonání.

DOBŘE PŘEDSEVZETÍ.

Kdyby to pán bůh dal,
abych se vdala,
hned bych si na muže
karabáč vzala:
jak by ho zočil, on by se točil,
on by mi tancoval,
jak bych si přála.

Večer by poslouchal.
ráno by notil,
v kuchyni uvařil,
v poli se potil,
děti mi nosil, o všecko prosil. —
Kdyby byl k něčemu,
však by mne skrotil!

VE MLÝNĚ.

Není v světě nad žitočko,
jako když se zvede,
a když Nanka Dolejšova
do mlýna s ním jede.

Ve mlejnici, na zanášce,
hned to všecko jiné,
jako když ta jarní voda
na kola se vřine.

A tím kolem nezatočí
voda sebe větší.
jako Nanka mlýnskou chasou,
ba i pány mleči.

A je Nanka Dolejšova
také děvče vtipné,
sám pan otec za měřičné
do brady ji štípne.

Jen ten mládek, ošemeta,
na koš nedonáší:
místo korce každou chvíli
chytne Nanku naši.

A s tím stárkem, nevlídníkem,
bůh ví, co se děje, —
kdyby přišla o půlnoci,
ani nezakleje.

JANEK.

Kdo to neví, že je hloupý,
marno mu to říkat; —
stokrát jsem ti nadhodila,
že mi můžeš tykat.

Stokrát jsem ti pověděla,
kde mne najdeš samu,
ty's to slyšel, také přišel,
vzal si s sebou mámu.

Teď, kdybych ti potmě řekla:
»Janku, mám tě ráda!« —
ty si pošleš pro hubičku
svého kamaráda.

Tak ti mámě na kolenou
budou vnuci sedět,
a ty o tom, Janku, ani
nebudeš nic vědět.

FRANCÍNEK.

Chytlul písař za Mšenem,
 hořel jedním plamenem,
 sládkovi jak v pivováru
 chmel když chytne s ječmenem.

Hej, šenkýři, pro vodu!
 zapálí ti hospodu,
 od hospody ves-li chytne,
 budeš ručit za škodu.

»A já, šenkýř, nebudu,
 měl bych z toho ostudu,
 pravého jsem vždy mu nalil
 z láhvice i se sudu.

«Ale ať to udělá
 ta, co plamen rozžela,
 ta by mohla uhasiti.» —
 Chytli ji, — však nechtěla.

Smutně hoří Francínek,
 — ach, těch bolných vzpomínek! —
 rudé tváře za ohniště,
 nos jak modrý plamínek.

NEŠŤASTNÝ KMOTR.

Nešťasten Bláhovic

kmotr je věru:
pán bůh mu nadělil
hrachu a dceru.

Dceru má v podkroví,
lusky až v Brně, --
hlídá-li na jednom,
o druhé trne.

Na hrách mu nepůjdu,
to bych mu škodil;
kdybych šel za dcerou,
on by mne shodil.

Já pro ni přijedu
na vraném koni,
až přijde od hrachu,
ať si nás honí!

KMOCH.

Já jsem kmoch
jako doch;
však jsem býval také jednou
švarný hoch.

Dvorec mám,
všeho tam,
ale teď tam, pod večerem,
jsem tak sám!

Jednou však,
— dávno tak! —
znal jsem děvče, byla chudá
jako pták.

Divná věc,
— škoda přec!
zlatého jen chtěl jsem ptáka
v zlatou klec.

Nu, co, jdiž! —
pozdě již;
dají mi tam na hřbitově
zlatý kříž.

STESK.

Vždycky jsem ti říkala,
a ty's nevěřival,
že mne rád mít nebudeš,
jak jsi jindy míval.

Vždycky jsem ti říkala,
aby si's mne nebral; —
člověka to zabolí,
by o lásku žebрал.

Vždycky jsem ti říkala,
že se to vše změní,
že to jednou nebude. —
A teď, — už to není.

KOZEL.

Po svaté Anně v pondělí
vlezl mi kozel do zelí.

Vyhlíd' si hlávku, — chuderku! —
říkal jí o tom k úterku.

Však za soumraku ve středu
já zahlídl ho, nezvedu.

On nějak o tom uslyšel
a ve čtvrtek mi nepřišel.

Však čert ho spletl na pátek,
já počíhal si u vrátek.

Chtěl přes plot, kozel ubohý,
nějak se zaplet' za rohy. —

Po svaté Anně v sobotu
já sušil kůži na plotu.

ÚČET.

Nikomu nic nejsem dlužen,
ani mužům, ani u žen;
co jsem dostal, to jsem vrátil,
co jsem koupil, to jsem platil.

Matce vlídnost, otci z lánu,
ženám lásku, mužům ránu;
a kdo družně stál mi k boku,
neškrtil jsem na úroku.

Pil jsem zdatně, rval se statně,
světem šel dost neobratně; —
prasklo-li mé žití na to,
zaplatil jsem; — stálo za to!

SEN.

Zdalo se mi o tobě,
ve snu zdalo se mně,
že my spolu letíme
daleko z té země.

Země byla hluboko,
hvězdy plály tiše
a my spolu letěli
stále výš a výše.

Až ta země pod náma
mizeti se zdála
a ty hvězdy hořely, —
a já jsem se bála

Kolem šíje sepjala
ruce jsem ti obě,
křídla moje klesala, —
ty's mne tisknul k sobě.

Tak jsme přišli v neznámé,
nadhvězdnaté kraje
a my náhle věděli,
že jsme u bran ráje.

A o lásce zpívaly
andělů tam roje, —
já však jenom cítila
na svém srdci tvoje.

KAMIZOLKA.

Nenamluvím já si holku,
radš si koupím kamizolku;
 byl bych jeden z bloudů!
Spotím-li ji o muzice,
pověsím ji na hrabice,
 nepůjde to k soudu.

S holkou krátké milování, —
myslet potom na prodání,
 to je holá bída.
Ale kamizolka drží,
pak se za ni ještě strží
 u našeho žida.

R Á J.

Na groš nikdy nehleděl,
co je nebe nezvěděl;
krátký spánek, plný džbánek,
tak mu v pekle z radovánek
ďábel místo vyseděl.

Měl už tam čert ve skrocji
tak tu chasu vezdejší
od slouhy až do rychtáře,
pošilhával také k faře;
Franta mu byl milejší.

V tom, jako když zahraje,
Frantik zaslech' u háje
zpívat Boršů Anduličku,
a ta s hejnem andělíčků
odvedla ho do ráje.

SMÍŘENÍ.

Slunko mlhou proskakuje
v lesích nad horami,
zapomeň, že trpké slovo
padlo mezi námi.

Jednou jdeme ve slunečnu,
jindy mrak se šeří; —
blyskne, — jenom když to přímo
k srdci neudeří!

Co se mračn po nebesích,
žitím napřehání, —
všechny jako slunko plaší
tvoje pousmání!

CO BÝVALO, NENÍ.

Co bývalo, není,
moje potěšení! —
květy s jara rozkvétají,
vadnou v podjesení.

Ale ať si vadnou,
sněhy na ně padnou,
jeden květ mi neuvadne
v srdci zimou žádnou.

I pod bílou skrání,
ba až do skonání,
pokvete mi jarní kvítí
tvého milování.

ŠOTEK.

Podívej se ještě jednou,
jaké oči mám! —
»Nepodívám, nepodívám,
je v nich šotek sám.«

A když ty se šotka bojíš,
nech jen býti tak. —
»Ne, jen zamhuř na chvilinku
pomněnkový zrak.«

To se bude teprv plašit
po tmě šotek ten. —
»Zulíbám ti obě oči,
aby nemoh' ven.«

PAN HRABĚ.

Pan hrabě dvě má velkých psů
a chodí s nimi do lesů;
když večer chodí z doubravy,
on v hájovně se zastaví.

To řas ví, co tam dělají,
tam žádné laňky nemají,
pan hrabě a ti psové dva:
ta holka hajných ta je má!

Pan hrabě vešel do chatky,
dva psi štěkají před vrátky,
je půlnoc rosou zavlahlá
a krev mi k srdci zatáhla.

V té noci tisknu prokleté
svou pušku místo děvčete;
já střelím k ránu ty dva psy
a potom pana hraběte.

OVČÁK.

Však jsem proto neztratil
ani stádo ovec,
že mne vaši odbyli,
má tě dostat vdovec.

Však tě, moje беруško,
staroch nemá ještě,
nic já sobě nedělám,
dobrý ovčák, z deště.

Však my z toho, беруško,
tuze nepromoknem,
on k vám chodí do vrátek,
a já k tobě oknem.

CHUDÝ S CHUDOU.

Oženil se chudý s chudou,
jak pak spolu živi budou!

Budou živi jak ti páni,
od večera do svítání.

Budou se mít radš a radši,
na kolébku jim to stačí.

Na sebe se budou dívat,
až z ní bude štěstí zpívat.

HONZA.

Jaká žalost, jaký žal,
kdože mi to udělal!
za muže jsem Janka chtěla
a on si mne Honza vzal.

Janek rozum krátký má,
Honza má za ušima,
Janek byl by poslouchával,
Honza sobě zabřímá.

Jaká žalost, jaký žal,
že si mne ten Honza vzal; —
kdyby takhle moh' mne vrátit,
ach, co by on za to dal!

NEVĚRNÝ.

Jiné znovu slibuješ,
co jsi lhával jedné,
však ti proto srdéčko
žalem neusedne.

A když já jsem zůstala
jak ta hruše v poli,
však tě proto, holečku,
hlava nezabolí.

A když její hlavičku
jako mou to skosí,
proto se ti slzičkou
oči nezarosí.

KŘEPELKA.

Na podhájí, v jetelíčku,
vyčíhal jsem křepeličku,
chytanu si ji na podzimě
nežli jinam odletí mně.

Křepelička, pěťpenězka,
čiperná a plachá, hezká,
v poli tluče na sedláky,
doma bude tlouci taky.

Chytanu si ji z nenadání,
nežli přijde zima na ni;
nebudu jí dělat klíčku,
máme doma teplou píčku.

KMOTR POSEDĚL.

To nikdo u nás nevěděl,
jak skončí kmotr Poseděl.

Co živ nepoznal nemoci,
v hospodě sedal do noci.

Nejlíp ho znali z vesnice
jen ponocný a dennice.

Bál vody se i výkropu
a ve statku měl potopu.

Co živ se piva nedopil; —
až ve spilce se utopil.

ŠKODA MLÁDÍ.

Škoda vás, vy mladá léta,
že jsem nebyl ševcem! —
byl bych šídlem oháněl se,
jako rytíř dřevcem.

Byl bych seděl na verpánku,
jako král v své pýše,
čistou práci, drobné floky,
do každé dal chýše.

Všem bych brával dobrou míru,
— zvláště u těch děvic, —
každého však darebáka
tlačil by můj střevíc.

Nikomu bych nepřál smůlu
a do české psoty
ušil bych všem dobrým lidem
z pravé juchty boty!

U PLNÉ SKLENKY.

U plné, pravé sklenice
 už zastala nás dennice;
 než rozejdem se vesele,
 ten pohár ještě, přátelé!

Však nebudem žít na věky,
 snad večer není daleký
 a k čemu chmury na čele,
 kdo vesel pil, žil nejdéle!

Když nad námi se zamračí,
 ta sklenka tady postačí
 a víno, krví zardělé,
 svět růžemi nám postele.

A kdo že zná, čí jará krev
 tu přešla do té révy cev? —
 ten brach byl z žhavé ocele!
 Zde, v jeho paměť přátelé!

Tak také my kdys budem snad
 krev těm, kdo po nás přijdou, hřát
 buď ze sklenky, neb z korbele. —
 Ať pijou zdrávi, vesle!

VLAŠTOVIČKA.

Od rána v soumrak
vlaštovka lítá,
ona ty mušky
po dvoře chytá.

A já mám doma
mladičkou ženku,
já ji mám také
za vlaštovenku.

Hlavička černá
na krku bílá,
po dvoře lítá,
v stájích je čilá.

A když já večer
vrátím se s polí,
pod krovky mílo
mně zašveholí.

A dřív než večer
k spaní nás vítá,
všechny ty strasti
s víček mi schytá.

SVATOJANSKÁ MUŠKA.

Když jsem já šel večer
tmavým lesem,
svatojanská muška
svítla vřesem.

Zrovna u hájovny,
u těch stromů; —
svítila ta muška
mně až domů.

Až kdy k nám se vrátka
otevřela,
ona mi, ta muška,
uletěla!

ŠVARNÁ SELKA.

Mladá selka Kymličkova,
to je selka veselá,
od Plzně až do Pčerova
žeť by rovné neměla!

Ráno vstane sotva svítá
jako dobrá hodina,
od ruky jí práce lítá,
muž se diví, hrdina!

Krávy dojí, koně strojí,
vypraví ho do pole;
večer, i když brambor pojí,
ubrousek má na stole.

Vše jí kyne pod rukama,
roste, kam se podívá,
celý den si zpívá sama,
sedlák se jen usmívá.

Umí set' a žati taky,
sebrat' hrst' i z pod hloží,
a když vystupují mraky
jako chlap to naloží.

Kdo ji viděl hlavu sklánět,
ten ať mi to dokáže, —
i když třeba kůry shánět
muži dodá kuráže!

Tak tu selku Kymličovu
jednu každý na statek, --
od Plzně až ku Přerovu
to by tak byl dostatek!

ACH, KDO ZAPOMÍNÁ.

Ach, kdo zapomíná,
nemiloval;
z marného jen srdce
přisliboval.

Ach, kdo zapomíná,
na tom světě,
už mu nikdy štěstí
nevykvete.

Ach, kdo zapomíná
potěšení,
tomu v ruce kvítek
v trn se změní.

Ach, kdo zapomíná,
těžce hřeší,
toho Pánbůh nikdy
nepotěší!

PTÁČEK.

Tiknul ptáček do oken:

Dobré jitro, páni!
nezastal tu mladou krev
ještě při snídání. —

Kdože pak to ani muk
v hnízdě, posměváčku,
k soumraku kdy šel jsem z luk?
— Dobrý večer, ptáčku!

ŽABKY.

Skáče žabka po silnici,
skáčou žabky dvě; —
jestli já vás, žabky, chytnu,
bude s vámi zle.

Co my, žabky, máme dělat,
když ten deštík pad' ?
lépe hezky přeskakovat,
než se urousat.

A nás tady obě chytil
nešťastný ten déšť, —
a když jednu z nás si chytneš,
— inu, vem to nešť!

ŠPAČEK.

Přiletěl k nám špaček,
sametový fráček,
lesklou náprsníčku,
sedal na větvičku.

Přiletěl až z města,
dlouhá byla cesta,
prohled' každý stromek,
hledal sobě domek.

Hledal sobě, hledal,
hned se opět zvedal,
naštěbetal v mžiku
za groš do mejtníku.

Hajdy domů, špačku!
známe my tě, ptáčku,
která holka věří,
oškubeš jí peří.

DUCH.

Častěj' už se v noci stalo
to, co u nás dnes :
do půlnoci všecko spalo,
pak zaštěkal pes.

Byla tma a déšť byl venku,
lilo z plných struh,
někdo tápal po okénku,
snad že to byl duch.

Chval každý duch Hospodina,
nemám z tebe strach, —
zbudí-li se duše jiná,
bude z tebe žmach.

Však se nikdo neprobudil,
ale už tu stál!
ducha déšť jak v strouze studil,
táta už ho pral.

Ba že už to, milý pátku,
nebyl žádný duch!
byl on krejčí od Beránků,
— táta koželuh.

NANKA .

Zádná to neumí
jak Nanka z Podchlumí,
jiná se utrápí,
ta tomu rozumí!

Za Petrem lítala,
s Pavlem si špitala,
pro Frantu plakala,
na Vojtu čekala.

PIVEČKO.

Když pivečko pění,
v světě nad ně není;
kdo že pít nám brání
třeba do skonání? —

Pivečko má pěnu,
a z nás nikdo ženu,
nad pivečko není,
kdo chce, ať se žení.

Lepší dobrá sklenka,
než falešná ženka,
po hubičce sládně,
a starosti žádné.

Když je pivo pravé,
však je také zdravé,
ve zlém i tom pěkném
do pravdy si řeknem.

Nelibo-li komu,
ať jde tiše domů.
Než se rozejdeme,
my si připijeme!

NA FORMANCE.

Oves roste pro koně,
chmel a ječmen lidem,
a já a ti koně mí
dobře spolu vyjdem.

Když já jedu do Prahy,
nezavolám štolbu,
sám dám koním obroku,
dřív než sobě holbu.

Za to, já když přeberu,
jdou mi hezky v kroku,
abych jen jim nespádl
v noci se šejtroku.

MAŘENKA.

Pojď, Mařenko, pojď,
jen se neubroď,
 potok prudce teče;
střevíčků je stokrát škoda,
sukničky ti bere voda,
 do tůně tě vleče.

Střevíček je můj,
sám si botky zuj
 na trnité hoře;
a než bych se podkasala,
spíš' aby mne voda vzala
 v to hluboké moře.

HVĚZDIČKA.

Od večera do svítání,
do bílého dne
měsíček si hvězdy hlídal,
všecky, do jedné.

Hvězdičko má, ze všech jedna,
jak tě uhlídám,
od večera do svítání
když tě nevidám?

»Od večera do svítání
zavru očka svy,
nikdo, než ta má matička
už mne nevidí.«

LAŇKA.

Koval jsem, koval
podkovičku
pro laň, co běhá
po lesíčku.

Podkova hezká,
zlatá, drobná, —
ta laňka byla
přeozdobná.

Mnohý se potkal
s krásnou pannou,
kdo, v lese, s laňkou
okovanou ?

Jest okovaná
jen ta moje,
ona mi skočí
do pokoje.

Ona mi skočí
do komory,
zavru tam laňku
na závory.

Ať do komory,
do světničky, —
budou jí zvonit
podkovičky.

Vše bude zářit,
kam jen skočí,
budou jí svítit
nožky, oči.

RÁDA!

Ó ráda, ráda, ráda,
 ó jak tě ráda mám!
 můj tatíček už střádá
 i na oddavky nám.

A roste, roste, roste
 má myrta, boží div,
 a kde jsou jací hosté,
 už družba pamětliv.

Ó mám tě ráda, ráda; —
 mé družky samý smích,
 a matička už skládá
 mi plátno jako sníh.

Až k lavandule proutku
 mně všecko zařídí;
 a slzu stírá v koutku,
 když nikdo nevidí. —

JABLÍČKO.

Spadlo ti mé srdíčko
zrovna do dlaní,
s jabloně jak jablíčko
spadne na stráni.

Nebylo k vám do domu
dosti červené,
a tak jsi je pohodil
s hory zelené.

Až je hoši uvidí,
kolem půjdou-li,
však se už to jablíčko
jinam dokoulí!

HEDVÁBNÝ ŠÁTEČEK.

Hedvábný šáteček,
na něm plno kvítí,
jako dvě slunéčka
oči pod ním svítí.

Jako dvě růžičky
líce pod ním hoří,
ústa-li otevře,
ptáček zašvitoří.

A když se usměje,
jak že jí to sluší —
komu tím úsměvem
padne jaro v duši!

HLE, SLUNKO VYŠLO.

Hle, slunko vyšlo nad hory
 tak vesele, tak zlatě;
 ty ještě spíš, mé srdéčko,
 já v rose čekám na tě.

Já v rose čekám studené,
 jíž kvítí obsypáno;
 ó zbud' se, zbud', mé srdéčko,
 vždyť je tak krásné ráno!

Slyš skřivánka, jak hlaholí,
 slyš konopku tam v háji;
 zda rozumíš, co druhu druh
 ti ptáci povídají?

Ten skřivan i ta konopka
 a píseň sedmihláska? —
 To v hrudi plesá, srdéčko,
 jim láska, láska, láska.

I ať se jiní scházejí,
 když měsíc, hvězdy svítí,
 já v zlaté záři slunečné
 chci za ruku tě vzíti;
 vzít za ruku tě, srdéčko,
 a hledět v oči tvoje,
 by celý svět to uviděl,
 jak moje jsi, jen moje!

ZAPRODANÁ.

Včera bylo hezky,
dnes už zase leje;
máma v koutě pláče.
táta venku kleje.

Však by mohl neklet,
že mu roste žito,
spíš' by vlastní dcery
mohlo mu být líto.

Však tě už ta máma
nějak vzlyká k tomu,
že mne zaprodali
za nic ledakomu.

KOSATEC.

Šel jsem na pouť do Hronova,
 matička mi řekla znova:

»Jen si pozor dej!

Až tam půjdeš přes tu loučku,
 sáhni jenom po kloboučku,
 ale nekoukej.«

Z háječku jsem v luka zahnul,
 klobouček na oči stáhnul,
 však jsem viděl přec:
 u potoka, u rozcestí,
 viděl jsem na louce kvěsti
 modrý kosatec.

Ba, že nebyl na potočí
 kosatec, — to modré oči,
 a já se jich ptal:

»Smím-li já vás utrhnouti?«

Řekly: »Tak!« — A tak jsme k pouti
 šli už spolu dál!

CESTA K MILÉ.

Přes pole je cesta daleká,
což se to mé děvče načeká!

Od božího jara po luzích
šlo se to tam jako po růžích.

Teď však cesta sněhem zapadá,
mamička to vidí nerada.

Prohodím si k milé cestičku,
budu u ní jako v peříčku.

BABIČKA.

Babičko, ach bábo naše,
bála jste se satanáše!

Od rorátů třemi sloupky
hnala jste ho od chaloupky;

velkonoční rosou novou
a tou křidou tříkrálovou;

od Božího těla věnci,
klokočemi na růženci.

S kravským chvostem, koňskou nohou,
vytáh' ze vsi duši mnohou.

K vám však byla marná chůze,
satanáš se bál vás tuze.

Ale přece, bábo milá,
pekel moc vás podskočila.

Toho jste se nenadála,
když tak hezky dcerky vdala,

do světnice k vám že v mžiku
přijde diblík po diblíku.

A že bude jich tam v krátko
jako kuřat na ošatce.

A vy pipláte je všady:
»Staloť se to z boží rady!«

SLUNÉČKO.

Slunéčko mi svítilo do oken,
zdál se mi tak hezký, zlatý sen.

Otevřít se oči nechtěly,
když to slunko přišlo, musely.

Nevím, zdali záře sluníčka,
neb to byla rusá hlavička.

Obě se mi smály do oken,
zůstaly mi v duši celý den.

RYBIČKA

Pán Bůh nám požehnej
všechněm, — a taky
dědkovi na hrázi,
chytá tam raky.

Však jsem já nespával
též celé noce
pro jednu rybičku
tam na potoce.

Až já tu rybičku
přec jenom chytil;
dědoušek z pod hráze
loučí mi svítil.

ZÁLETNÝ PÁN.

Co ty skáčeš, koni vraný,
přes ten úhor neoraný?
»Za tou hnědou křepeličkou
já si skáču na vše strany.«

V hrdlo lžeš, ty vraný koni,
kůň křepelky neuhoní,
pro koně jest jetelinka,
po křepelce, co mu po ní?

»Nač bych lhal, já koník černý
jsem jen svému pánu věrný,
pro tebe on hlavu věší,
nic ho v světě nepotěší.«

Vyřid' svému pánu, v poli
mne že tady nic nebolí;
ať nejezdí po úhoru,
ale jede k zámku v boru.

Na tom zámku bledá paní
čekala ho do svítání; —
on jest její, ona jeho,
po tom božím přikázání.

RÁZNÝ HOCH.

Nech už, chlapče, nech mne být,
nechtějí tě u nás mít,
kázali mi tobě dvéře
na dva zámky uzavřít.

Toho já se nelekám,
já ty dvéře rozsekám;
nedají-li rozsekati,
v háji se tě dočekám!

ODBYTÝ.

Když si mne, holčino,
nebudeš hledět,
nechám tě na písku,
nechám tě sedět.

Vezme tě po dešti
ta velká voda,
však tě, můj holoubku,
nebude škoda. —

Škoda i neškoda,
skočím tam sama,
hochům jen pověz to,
že konec s náma.

Tuze je, holečku,
nemusíš lekat: —
než-li se utopím,
— že budu čekat!

ŽID.

Sliboval mi velké věci
žid, — ba, vem ho ďas! —
že už muži nenaleje,
když mu prodám klas.

Já mu žita vyprodala,
ozim i tu jař,
nakoupila kanafasu,
a ten žid byl lhář.

Muž mi nových do podušek
přec nechodí spat,
prodáváme, kupujeme,
Ben má na vše sklad.

Muž se krade vrátky domů,
a já oknem ven,
do dvora nám čtyřmi koni
Saru veze Ben!

ČERT A FARA.

Šel se ďábel podívat
tu a tam zas do vsi,
aby viděl, pro peklo
jak mu rostou ovsy.

Do kostela nezašcl,
tam on málo patří,
krčmy za to nestály, —
tam se už s ním bratří.

Ale v úctě na faře
ptal se, jak se daří. —
»Jaká fara, taká ves,«
čet' v svém breviáři.

Tam, kde čerta vítali
pozdravením Páně,
ovísek jak náleží
skoupil v jedné ráně.

Kde však rázný Jemnostpán
zahřměl si naň s hůry,
co byl živ, mu nepřišel
ďas do kolatury.

PAN VRCHNÍ.

Od Zbirova k Žebráku
cesta plna tabáku;
šel tam tady náš pan vrchní,
trousil se mu ze fraku.

On šel napřed, — z povzdálí
mušketýři šňupali;
od Zbirova do Točníka
lidé za ním kýchali.

HROM A HOUSLE.

Vydlužil se hroma,
zahřímal s ním doma,
málem rozum pozbyl,
když mu všecko rozbil.

Soused o dům dále
housličky měl malé;
nevím, jak se dalo,
všecko tam jen hrálo.

H O S T I.

Koho pán Bůh pomiloval,
tomu přijde host; —
nám se to tak na neděli
stalo pro radost.

Ráno klepal před svítáním
posel z Chudenic,
ke snídání s dětmi teta,
potom přijel strýc.

K jitřní, cestou do kostela,
slábla kmotra z Luk,
kmotr za ní, ptal se na ni,
— dědka hledal vnuk.

K velké přišel hajný hlásit
návštěvu nám ctnou:
paní lesní Podjablecká
přijde s rodinou.

U oběda, u svačiny
dětí jako much;
dík, že na mžik přišel ženich,
— inu žehnej Bůh!

Večer vpadla, kdy to bude,
sousedka se ptát,
na táčky pak dědův z vojny
přišel karamád.

Ba, že nás ten dobrý pán Bůh
pomiloval dnes. —
V noci štěkal na dvorečku
sousedův nám pes.

VRANÝ KONÍK.

Jede, jede koník vraný,
na něm hoch jak malovaný.

Podkovy mu zvoní ruče,
jak to moje srdce tluče!

Letí kůň, jak vlaštovička; —
kéž mu spadla podkovička!

Letí kolem v jednom honě,
kéž jsi, hochu, spadl s koně!

Chytla, — jak mi srdce tluče! —
chytla bych tě do náruče.

Hlavičku ti vyhojila,
svoje srdce uzdravila.

MYSLIVECKÝ MLÁDENEC.

Však si také chválil v peří
myslivecký mládenec,
že pan lesní po večeři
nelouskal s ním růženec. —

Pytlák s oky po revíru,
v »Liščích děrách« paseka, --
mládenci dnes, u všech výrů,
hlídka byla daleká!

Dnes to polmi vzal si maní,
však si cestu ukrátí, — .
letos boží požehnání
na každé je souvrati.

Žita dosud nekosená,
mez jak břehy na trávu,
klasy muži pod ramena
a těm holkám nad hlavu.

Však se dočká, když si vyčká
 i ta prázdná stodola,
 na mezi ta křepelička
 na žence si zavolá.

Klasy mužům pod ramena
 a těm holčkám přes hlavy,
 a ta jedna, zatrolená,
 zrovna zde tě pozdraví!

Křepelička, neposeda,
 vlčí máky na líčku, —
 víc ať dobré rány nedá,
 té kdo nedal hubičku!

Po polednách, na čekání
 přece nikdo nechodí; —
 a pan lešník na té stráni,
 jako když tam uhodí!

Však se na tu polní krásu
 přišel také podívat;
 jak by na lán zlatých klasů
 nemusel se usmívat! —

Křepelička ztichla v poli,
 ale, kdo by to byl řek':
 tam, hle klasů nad vrcholy
 — tisícláter! — tetřívěk!

Pírka lesklá, rozdvojená,
více vidět nemnoho; —
nebýt kůže vybarvená,
byl by střelil do toho!

»Však se s ním, ba u Huberta,
setkám lepší pohodou! —
... Skoda prachu! — kýho čerta,
u nás je to za vodou!«

Přejel kníry, v »Liščí díře«
sám si látra spočítal;
mládence v tak dobré míře
nikdy večer nevítal.

Řek' jen zvolna po snídání:
»Do polí ten odnesa,
sedlák, chodí na čekání, —
lesník patří do lesa!«

DĚDICTVÍ.

Statek zdědil, zízeň také,
bylo to s ním všelijaké.

Čerti vzali, advokáti;
chalupa se nad ním klátí.

Zbyl už jenom lánek malý,
o ten žid a pejz se rvali.

Tak si vzpoměl na almaru,
— po prabábě půltolaru.

Před lety, ba s notným douškem,
hodil to tam i s tím ouškem.

Otočil se, ženu koupil,
začal znova, neprohloupil.

PRSTÝNEK.

Rozlomil se prstýnek,
vypad' z něho kamínek;
prstýnek byl celý zlatý,
kámen hluchý křemínek.

Co jste, holky, dělaly,
že jste kámen hledaly,
a ten prsten zašlapaný
v trávě ležet nechaly! —

Shýbla se proň v travičku
ta, jíž spadl s malíčku; —
nebe jí tam zasadilo
přes noc rosy perličku.

ŽENO MÁ.

Však nebudem už jinačí,
ó ženo, ženo, ženo má, —
ať v radosti, ať ve pláči,
ó ženo, ženo, ženo má!

My květem vyšli za mláda,
ó ženo, ženo, ženo má, —
teď cesta sněhem zapadá,
ó ženo, ženo, ženo má!

Dřív druzi byli ochotni,
ó ženo, ženo, ženo má,
teď vánicí jdem samotni,
ó ženo, ženo, ženo má!

Tu tam jen druh zbyl poctivý,
ó ženo, ženo, ženo má,
a ten už také šediví,
ó ženo, ženo, ženo má!

I až udeří hodina,
ó ženo, ženo, ženo má,
ty u mne zbudeš jediná,
ó ženo, ženo, ženo má!

Šlo květem to a přes hloží,
ó ženo, ženo, ženo má,
kdys v jeden hrob nás položí,
ó ženo, ženo, ženo má!

ČESKÉ PÍSNĚ.

SKOTSKÉMU PŘÍTELI

PANU JOHNU MUIROVI.

SVATÝ KRAJ.

Buď pozdraven, ty svatý kraji,
jejž za otčinu Bůh nám přál,
kde rudobílé barvy vlají
od Šumavy až k Tatrám v dál,
kde jako zvonů sladké hraní
zní slávský jazyk horstvem, plání,
kde podle bratra stojí brat,
a od kolébky do skonání
je hrdým svou tě matkou zvat.

Zde Václav trůnil, kníže míru,
vlád' Otokar, náš český lev,
zde za volnost a otců víru
zved' Hus a Žižka korouhev;
zde prapory tvé zašlapány,
zde kosti reků rozmetány —
a z jejich prachu, z věků běd
jak osení nad orné lány
tvůj čacký lid vždy znov se zved'.

Za blaho tvé a volnost tvoji,
za práva zdar a křivdy zhyn,
ať k práci voláš nebo k boji,
hle, při tobě tvůj stojí syn!
Co zašlapáno v prach a bláto,
co znesvěceno, v pouta jato,
co zmařil člověk nebo čas,
co bezprávím a mečem vzato,
vše bude jednou naše zas!

Buď zdráva, vlasti, plná krásy,
a spočiň mír na skráních tvých,
a o tvé hory na vše časy
se rozrážej hněv bouří zlých.
Jak věky stála's nerozborná,
na věky věků velká, vzdorná,
a hrdá ve své síle staň; —
a páž tvých synů láskou svorná
a Bůh tě, drahá vlasti, chraň!

OSMÝ LISTOPAD.

Ten osmý listopad
vždy smutně tak se vrací,
když s pokosených lad
květ poslední se ztrácí
a zamžená je planina;
— však srdce, srdce vzpomíná!

Jak v bouři zimavé
list rudý sypou buky,
na pole krvavé
ty české lehly pluky,
a udeřila hodina;
však srdce, srdce vzpomíná!

Meč zlomen, do lůna
si země vzala reky,
a sirá koruna
a žezlo dlouhé věky
se pavučinou opíná;
však srdce, srdce vzpomíná!

A v osmý listopad
přes Prahu zamlženou,
když půlnoční je chlad,
se české pluky ženou; —
jen mžik a zmizí vidina —
ó srdce, srdce vzpomíná!

JAK OVĚTRALÉ SKÁLY.

Jak ovětralé skály,
jak duby v lese,
ta hrstka reků řekla:
»My nevzdáme se!«

A za vlast bojovali
a za vlast padli;
jich meče zrezavěly,
jich paže zchladly.

A vnuk již zapomíná,
kde leží v prachu;
jich rovy slunce koupá
v krvavém nachu.

A noční vítr hvízdá
po smutné pláni,
již oni milovali
až do skonání.

NA HROBECH ČESKÉ SLÁVY.

Na hrobech české slávy
kvet' blín už dlouho dost, —
teď vzhůru české hlavy,
je čas, by vavřín rost'!

Je čas, by vavřín zkvétal
z těch ušlapaných lad,
jak na skráň Žižka vplétal
jej kdys a Poděbrad!

Na hrobech české slávy
už natruchleno dost, —
je čas, by vstala z návy
ta stará rekovnost!

Kde věky zněly stesky
a meče trávil kaz,
ať jednou staročesky
to zahlaholí zas!

A kde to znělo hranou,
ať život omládá,
— a muž odpoví ranou,
kde rána dopadá.

Ó, SLUNCE VYJDE ZAS!

Ó, slunce vyjde zas,
jak slunce zašlo kdysi,
a bude opět jas,
kde těžké mraky visí,
a tam, kde volnost zabili,
se volnost opět vzkřísí!

Ten smutný český luh
se rozveselí znovu,
ač vítěz táhnul pluh
přes hrobku hrdinovu,
vnuk najde ji a při sám Bůh,
on přihlásí se k slovu!

Pak hledí odklopí
rek starý, jak se zjeví,
a dítě pochopí,
co muž dnes ani neví,
a dechne rek a odvane
voj nepřítel jak plevy.

ČTYŘI PÍSNĚ SOKOLSKÉ.

I.

NA PŘEDNÍ STRÁŽI.

Na přední stráž, jako prahy skalné,
muž podle muže, podle štítu štít,
zrak pevně upřen v bouřné vlny kalné
a v prsou lásky žár, ve tváři klid,
k tvé obraně, ó česká vlasti, stojí
tvých synů pluky pevně sevřeny;
a nad hlavou, vln hněvném ve příboji,
jim vlaje prapor bíločervený.

Za nimi v dál kraj český leží svatý,
luh, žírná pole, šumné lesiny,
vesnice, města, osamělé chaty.
a na údolí, pláň i výšiny
se z Boží ruky požehnání snáší —
a přece jako stesk to doslýcháš:
»Ty, česká země — proč pak nejsi naší?!«
»Ó, jest a bude!« — volá přední stráž.

Viz, jak se pluky řadí na obranu,
slyš ze rtů tisícův to hromem znít:
»Co česká ruka sila na tom lánu,
to česká ruka chce a bude žít!«
Ať zrno žitné, ať to ducha setba,
vše bude naše, zejtra jako dnes,
a nepřítel ať hrozba nebo kletba
se roztříští jak mrak o skalný tes.

Jen prapor vzhůru! K předu jménem Páně!
a vzejde slunce, volnost z mrákavy,
když každé na vlast namířené ráně
se věrná česká prsa nastaví.
Jen věrně, srdcem k srdci, paží k paži
stůj v svatém boji českých mužů pluk,
a těm, kdož padnou dnes na přední stráži,
kdys žehnat bude vlast a šťastný vnuk.

II.

K U P Ř E D U !

Ku předu, ku předu, zpátky ni krok!
 Sokolí heslo je stále;
 znělo už k pochodu mnohý tak rok,
 znít bude na věky dále.
 Ku předu, ku předu, dokud je dech,
 pro slávu, blaho a zdar našich Čech!
 Kde vlasti nepřítel, kde že tu sok?
 Pochodem přes něho dále!

Napřed se nastaví čelo a hrud',
 prapor než roztrhán v kusy. —
 Kdo že to poroučí: »Otrokem buď!?!«
 Kdo že tu poslouchat musí?!
 Někdo-li poroučí: »Poslouchej mne!«
 zahřmí to na odvěť: »Však ještě ne!
 Vlast matku udeřit má-li kdo chuť,
 dřív syna skoliti musí!«

Však ještě při druhu stojí tu druh,
 Čechy jak vídala Sláva. —
 Naše ta země a náš je ten luh,
 kde Sokol perutí mává!
 Ku předu, ku předu, krok nikdy zpět,
 s rachotem bubnů jak v boj chodil děd!
 Však živ je doposud náš starý Bůh.
 Vlast česká na vždy buď zdráva!

III.

HOJ, VZHŮRU, PESTRÝ SOKOLE !

Hoj vzhůru, pestrý sokole,
 hoj vzhůru na svou stráž,
 nad nejvyšší hor vrchole,
 ó leť, co síly máš!
 Jen dál, jen dál, jen výš a výš,
 až nad oblaků lem:
 až od hor k horám uvidíš
 tu celou českou zem.

Máš ocelové perutě
 a ocelový spár,
 a v dol jak hledíš napnutě,
 máš v oku blesku žár. —
 Jen dál, jen dál, jen výš a výš;
 hle lovce! — chraň se, chraň!
 Cím v letu výš', tím bude spíš
 ti k smíchu jeho zbraň.

A co to jáásá po kraji,
ty sokolíku můj?
To tisícové dívají
se vzhůru na let tvůj.
Jen dál, jen dál, jen výš a výš!
ty's naší síly vzor,
a ty své mety doletíš,
i každé bouři vzdor!

Hoj vzhůru, český sokole,
až v bouřných mraků lem:
ať s vichrem vidí v zápole
tě celá česká zem!
Jen dál, jen dál, jen výš a výš,
a střež nám prapor náš. —
Tvá peruť mávej nahoře
a dole naše páž!

IV.

MUŽNÝM DUCHEM.

Mužným duchem vždy a stále,
 každým činem o krok dále,
 každým rázem křídla výš, —
 česká sílo! — plna vznětu,
 kdo v tvém chodu, kdo v tvém letu
 může tebe srazit níž ?

Tam, kde srdce ku pochodu
 tluče píseň za svobodu,
 neochabne v boji páž;
 tam, kde ruka tiskne ruku
 v nepřátelském bouří hluku
 neskloní se prapor náš.

Naše tvrze nedobyty,
 naše štíty nerozbity,
 nezlomena naše zbraň!
 Česká sílo, jako skála
 kde's tak celé věky stála,
 co je tvoje, dál si chraň!

Mužným duchem vždy a stále,
 každým činem o krok dále,
 každým rázem křídel výš, —
 český vzdore, blesk ni hromy
 tvoji šíji nepodlomí,
 když ji samu neskloníš!

NEJSME SAMI.

Kdo že říká mezi námi,
že jsme sami, sami, sami!
Za volnost a právo v boji
kde je člověk, s námi stojí.

Každý, koho pouta tíží,
každý, na nějž pýcha shlíží,
komu z úst kdo skývu bere,
s námi stojí v bitvě šeré.

Každý, kdo má srdce v těle,
poctivost na mužném čele,
záští jenom k násilníku,
s námi stojí, padá v šiku.

A kde lidskost prapor vztyčí,
»Dolů s ním!« ať křivda křičí,
nechť si padá z ruky jedné,
tisíc jiných zas jej zvedne.

Kdo to říká, že jsme sami?
Pravda, právo, Bůh je s námi!
V celém světě bratry máme,
— jen až si je zavoláme!

TAK ZLE NENÍ.

Tak zle není, jako bylo
v mnohý zašlý čas,
přečkali jsme mnohou psotu,
přečkáme ji zas.

Bušili jak v kovadlinu
v naši tvrdou leb,
vesele jim odpovídal
husitský náš cep.

Stokráte nás zadupali,
jako kroupy klas,
stokráte jsme znovu vstali,
a teď vstanem zas!

Vstanem, jako poražený
z prachu vstane muž:
jenom otrok poslouchává,
když kdo řekne: »Služ!«

A když hrozí pouty svými:
»Teď poslouchej mne!«
muž s tou tváří ublácenou
vzdorně řekne: »Ne!«

OD ČESKÝCH HOR.

Od českých hor
 slyš temně řinčet zbroj:
 to žene v českou zem
 se nepřátelský voj. —
 Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
 Jak bouří vzdor se horský staví bor,
 teď za otčinu v boj!

Viz oblohou
 jak rudý šlehnul zář:
 to jdou a s nimi smrt
 a okovy a zmar. —
 Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
 Tu rodnou zem chtí roztrhat nám v cár —
 teď za otčinu v boj!

Do předních řad
 již každý na svou stráž; —
 ten svatý český kraj
 je dosud náš, je náš!
 Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
 Kdo v žilách krev a v ňadrech srdce máš,
 teď za otčinu v boj!

Za otcův prach,
za volnost, řeč i chléb,
za každou země píď,
za každý klas i štěp
teď v boj, teď v boj, teď v boj!
Jen bezzemec svou podle sklání leb,
teď za otčinu v boj!

A kdo je muž,
plať krví vlasti dluh;
a lépe mrtev být,
než okovů nést kruh. —
Teď v boj, teď v boj, teď v boj!
ne otroky, jen muže stvořil Bůh!
V před! — za otčinu v boj.

BYLI JSME A BUDEM.

Byli jsme a budem
jak jsme byli dosud,
ranami a trudem
nezlomí nás osud.

Přes vln burné vzteky
na své české skále
bili jsme se věky,
bít se budem dále!

Prapory jsou zdrány,
krov je hříčkou hromu,
přec jen zbudem pány
my ve vlastním domu.

Ať se moře pění
v krve proudu rudém,
vzdorní, nezlomení,
byli jsme a budem!

MLADÉ CHASE.

Naši staří odcházejí,
druh za druhem padá, —
vzhůru, naše mladá chaso,
teď je na vás řada!

Staří musí umíratí,
mladí musí žítí,
není času na truchlení,
kde se nutno bítí!

Polnice kdy zahlaholí,
bubny v útok víří,
tam, kde jeden starý padne,
vyskočte zaň čtyři!

Naši staří odcházejí
do andělských kůrů,
slyšíte, jak z dálky velí:
Mladá chaso, vzhůru! —

K předu, k předu, jménem Páně
bez bázně a stále!
jen ten starý český prapor
neste o kus dále!

HOJ, VY NAŠI PÁNI ŠLECHTICI!

Hoj, vy naši páni šlechtici,
vy jste české země dědici,
vy a naše rody neznámé,
kdy pak my si ruce podáme! —

Hoj, vy naši páni zemaní,
mlékem, krví českou chovaní,
kdy pak vy to přece poznáte,
že k té zemi srdce nemáte!

Hoj vy naši páni vladyci
s českým štítem, českou přílbicí,
s českou slávou starém na hrotu,
— v srdcích jen tu chladnou cizotu!

Hoj, vy naši páni vojvodi,
kdy se z vás to komu přihodí,
v minulost by paměť obracel,
zač váš rod kdy s naším krvácel?

Hoj, vy naši páni lechové,
v hrobkách vašich leží Čechové,
ale vy už vlasti neznáte; —
kdy pak zas jí ruce podáte?

K O V Á Ř.

Stůj pevně při práci a kuj a kuj,
kováři zasmušilý, lide můj!
nech na čele pot rmutný:
ať temný úder tvého kladiva
obřího srdce tlukem zaznívá
v ten kraj až k smrti smutný!

V svém chmurném klidu, před bouří jak bor,
v své silné duši nepoddajný vzdor,
buš do tvrdého kovu,
jejž dal ti osud, když ti domov bral,
bys pancíř zas a meč si ukoval
neb kletbu otrokovu.

Jen kuj! — Ať slyšet kladivo tvé hřmít!
V tvou dílnu na sta let už nepad' svit,
ni na tvé rodné pláň,
jen ten, jenž z ocele ti srší v líc
a v němž, jak buší pěst. duch nezří nic
než zbraně, zbraně, zbraně!

MODLITBA DĚLNICKÁ.

Všeho světla zdroji živý,
od věků a na vše časy
velký, silný, spravedlivý
Bože, uslyš naše hlasy!

Ty, jenž luhy oděl's květem,
žehnáš zrnů v země lůnu,
skloň se k nám, svým slabým dětem
u podnoží Tvého trůnu.

Paprsk záře nesmrtelné
sešli v naše sudby tmavé,
žehnej každé ruce dělné,
žehnej každé práci pravé.

Nechcem křivdy, chceme být čisti,
z práce jen ať chléb nám vzrostá,
v potu chceme svou skývu jísti,
jenom ať je slzí prostá!

Tam, kde chléb náš nuzně sytí,
tam, kde krby naše chladné,
radost, úsměv, krása žití
dej, ať také na nás padne!

Velcí, hrdí toho světa
jako my jsou děti hlíny,
poroba je Tobě kletá,
nechtěl's robů, — chtěl's mít syny!

Ty jdeš září, my jdeme nocí;
volajících v těžké době
nezůstavíš bez pomoci,
z propasti je zvedneš k Sobě.

Z krve naší, slz a znoje
staví se dnes modlám chrámy,
jeden blesk a slovo Tvoje,
— a Ty budeš dlít v nich s námi!

Ty, zdroj lásky, u Tvých nohou
my, Tvé dítky, všichni s všemi,
Ty, Bůh jeden nad oblohou,
a my bratři na té zemi!

BRATŘI, DÁLE!

Pevně, pevně, bratři, dále,
 v blesku, hromu, svitu hvězd
 k volnosti, kam volá stále
 povinnost a vlast i čest!
 Proti nám a z každé strany
 ať se žene vrahů val,
 na ránu jak prší rány,
 hromem zazní české: Dál!

Dále, dále, vždyť jsme k boji,
 kde tak mnohý rek už pad',
 vždycky zas tu českou zbroji
 dovedli si ukovat.

Však ta cizí zpupná chasa
 není z dubů, ani skal,
 však jsou také z krve, z masa; —
 čeští hoši, přes ně dál!

Pevně, pevně, bratři, k předu,
 kdo je pravý český muž;
 a kdo sketa v našem středu,
 jdi a cizím pánům služ!
 Kdo však věrným českým synem,
 hlavu vzhůru, děd jak stál,
 a když v svatém boji zhynem,
 naše děti půjdou dál!

ZDRAVICE.

Buď zdráv, kdo věrný vlasti syn,
 v zlu, dobru při ní stojí
 a miluje ji ze hlubin
 i ve štěstí i v boji;
 kdo doufanliv a mužný jest,
 když po všem zdá se veta,
 a komu český krov a čest
 jsou nad poklady světa!

Buď zdráv, kdo celým před světem
 je hrd na české jméno,
 ač muž, se stane dítětem,
 když láskou vysloveno;
 však brání ostřím čepce
 ji před každým a všady,
 — a jest mu jizva na čele
 pak nad královské řády!

Buď zdráv, kdo sněhy na hlavě,
 má v prsou oheň juna
 a komu v stáří jásavě
 zní mladých zlatá struna. —
 A zdráv buď jun, když hlaholí
 mu k boji pověst dávná. —
 A těm, kdo padli na poli,
 buď na vždy pamět slavná!

ZAS JEDNOU SVOJI.

1897.

Zas jednou při sobě, zas jednou svoji!
co poklid rozdvojil, zlá bouře pojí; —
přec jenom našli jsme v jednom se pluku —
a zas tak bratrsky tisknem si ruku.

Ti, kterým na hlavy sníh už se klade,
ti, jimž plá nadšení na tváři mladé,
kde kteří pracují, myslí a cítí,
ve výhni křivdy v jeden kov sliti!

Pod jedním praporem! — bez všeho hesla,
jakoby vichřice nás k němu snesla; —
a jak to kladivo do kovu buší,
tep jeden v srdcích, jeden žár v duši.

Pod zdraným praporem zmlklého lidu,
co časy přinesou čekáme v klidu. —
»Svou vlast si ochraňte!« z hrobů to duní.
Vy, mrtví, stíšte se! — Stojíme u ní!

JSME K BOJI ODSOUZENI.

Jsme k boji odsouzeni!
 nuž, budem dál se rvát, —
 jak osudem to dáno,
 tak nutno už to brát;
 jak osudem to psáno,
 tak nutno už to číst —
 co na tom, víc či méně
 že zas o černý list!

Jsme k boji odsouzeni,
 však ne, kde pot a krev
 na naši tekly líchu,
 jen sbírat zrno z plev;
 a pohozenou skývu
 jen jísti hezky tich,
 a co je právo všude,
 by u nás bylo hřích.

Co na tom, dnes kdo seje,
 co na tom, dnes kdo žnec,
 ta naše česká půda
 je naše, naše přec!
 Stát v boji o věk déle,
 to je už jeden plat, —
 náš prapor klesne k zemi
 jen s tím, kdo na ni pad'.

Jen vzhůru, vzhůru, vzhůru!
a každý ve svou zbraň!
kde hrdé české srdce,
kde hrdá česká dlaň.
Sic domluvila děla
a zlomen byl náš cep,
však tvrdá ruka zbyla
a vzdorná česká leb.

A právo zbude právem
a lstí zůstane lest,
kde vroucí láska v srdci
a na čele kde čest.
Svou láskou vlasti štítem
a prací její hrad: —
tak věky jsme tu stáli,
tak dál tu budem stát!

K O L E D A.

1897.

Děťátko se narodilo v Bellémě,
slyšeli jsou brzo o tom v Jerusalémě;
ani neslyšeli, jako uviděli;
neb ta hvězda v noci svítila tak
tajemně.

Kdo to spatřil z všeho lidu prostého,
každý řekl: »To je něco divného:
do té tmavé noci, hvězda také moci!«
celá zem se vyjasnila jako za dne
bílého.

Zaplesali ku Bellému hledíce. —
Ale král Herodes rozhněval se velice;
řek': »Ta hvězda se mi nezdá, —
totě zrovna jako lidu toho
dennice!«

V tom tu přišli od východu Magové.
»Ano,« řekli, »ba už je to takové:
dítě chudé Bohem bude,
budou se mu klanět všichni světa
králové.«

Herodes král zblednul na svém prestole,
všemu svému vojsku káže do pole;
jízdni, pěší hurtem spěší
do Betléma města pobit každé
pachole.

Panna Marja k jeslím zrovna přiklekla,
ale náhle velice se ulekla;

stál tu anděl boží při chudičkém loži: —
»Prchni s Jezulátkem!« — A tak do Egypta
utekla.

Došla o tom brzo zpráva Heroda;
řekl: »Dítě tesařovo — jakáž nehoda!
Hůře ale,« praví dále,
»že s ním zbyla živa lidu toho
svoboda.«

Přistoupili mudrci a hádači:
»Jen se nad tím, králi, rmoutit neráči;
až se opět vrátí, můžeš křížovati,
když ji ubit tvoji žoldnéři dnes
nestačí.«

Herodes jen chmurně řekl: »Tak a ne« —
Na Golgotách věků vidí břevno tesané. —
»Věřte slovu, — znov a znovu
na kříž vbita, sama zas vždy z mrtvých
povstane!«

PÍSEŇ JARNÍ.

Přiletlo jaro na český luh,
 vyletěl skřivan a vzletěl náš duch.
 Ó s jara, s jara
 ta peruť jará
 ať letí v modrojas nad parnatý vzduch!

Dlouho ta zima tížila nás,
 na čele chmury, na srdci mráz; —
 teď vzhůru, vzhůru!
 prolomí kůru,
 co žije, co jásá, co zvítězí v nás.

Zlatého slunka svobody svit
 v každé se tepně cítíme chvíť,
 a když se chmouří
 na jarní bouři,
 jak šiky borů hrom slyšíme znít.

Dub vedle dubu a ve sněti snět,
 muž podle muže nechme ji hřmět!
 v tom blesků bití
 se řine k žití,
 co v duši silno, a vypučí v květ.

Však stopy nezbude po mracích těch
 a jaro bude nám ve větvích všech
 tak volně vláťi, —
 šťěstí se vrátí
 do našich starých a nezborných Čech!

SVATÝ VÁCLAVE!

Svatý Václave,
české kníže, slyš!
hlasy k tobě pozvedáme
v nadhvězdnatou říš.

Tisíc tomu let,
co's byl kníže náš,
tobě byla řada věků
jako noční stráž.

Ale přes tvou zem
za těch tisíc let
vln jak mořem převalilo
všelikých se béd.

Ale ty's je znal,
při svém lidu stál,
ty's té země nezapomněl,
již jsi miloval.

V tísní duše své,
v číše hořkostech
jméno tvé za útočiště
měla na svých rtech.

V stkvoucím brnění
slávou zářící,
v čele vojsk jel's na své brůně
s černou orlicí.

Svatý Václave,
volá tě tvůj lid:
vrať své zemi požehnání,
vrať svým dětem klid!

Vnucen-li však boj,
v záři krvavé
bitvy veď, jak's dědy vodil,
svatý Václave!

MODLITBA.

Bože velký, Bože všech,
Ty, jenž po svých národech
v slunci míru, v třesku zbraní
vážíš zmar i požehnání,
uslyš také lid svůj z Čech!

Jak nás bili, Ty's to zřel,
že jsme vstali, Ty's to chtěl!
nechcem žádných divů více,
sami setřem hanu s líce,
sami setřem prach si s čel.

Volným býval kdys Tvůj lid,
bude zas, když bude chtít!
Spoj ho láskou s jeho hrudou,
naše ruce síti budou,
naše děti budou žít.

Ty jen rámě naše tuž,
dej, ať každý v svém je muž;
sil nás v boji, zehnej píli,
buď nám štít a v těžké chvíli
všechny věrné Čechy sdruž!

OBSAH.

	Stránka
Sméska	7
Píseň zpěvákova	9
Tvrdá hlavička	11
Žezulka	12
Deštík	13
Můj dědoušek	14
Opuštěná	16
Udivení	17
Pán-panáček	18
Maliny	20
Pan lesní	21
V přírodě	23
Ševcova Kačena	24
Chudobka	25
Dobré předsevzetí	26
Ve mlýně	27
Janek	29
Francínek	30
Nešťastný kmotr	31
Kmoch	32
Stesk	33
Kozel	34
Účet	35
Sen	36
Kamizolka	38
Ráj	39
Smíření	40

	Stránka
Co bývalo, není	41
Šotek	42
Pan hrabě	43
Ovčák	44
Chudý s chudou	45
Honza	46
Nevěrný	47
Křepelka	48
Kmotr Poseděl	49
Škoda mládí	50
U plné sklenky	51
Vlaštovička	52
Svatojanská muška	53
Švarná selka	54
Ach, kdo zapomíná	56
Ptáček	57
Žabky	58
Špaček	59
Duch	50
Nanka	61
Pivečko	62
Na formance	63
Mařenka	64
Hvězdička	65
Laňka	66
Ráda	68
Jablíčko	69
Hedvábný šáteček	70
Hle, slunce vyšlo	71
Zaprodaná	72
Kosatec	73
Cesta k milé	74
Babička	75
Slunéčko	77
Rybička	78
Záletný pán	79
Rázný hoch	80
Odbytý	81
Žid	82
Čert a fara	83
Pan vrchní	84
Hřom a housle	85

	Stránka
Hosti	86
Vraný koník	88
Myslivecký mládenec	89
Dědictví	92
Prstýnek	93
Ženo má	94

ČESKÉ PÍSNĚ.

Svatý kraj	101
Osmý listopad	103
Jak ovětralé skály	105
Na hrobech české slávy	106
Ó, slunce vyjde zas!	107
Čtyři písně sokolské:	
I. Na přední stráži	108
II. Ku předu	110
III. Hoj, vzhůru, pestrý Sokole!	111
VI. Mužným duchem	113
Nejsme sami	114
Tak zle není	115
Od českých hor	116
Byli jsme a budem	118
Mladé chasy	119
Hoj, vy naši páni šlechtici!	120
Kovář	121
Modlitba dělnická	122
Bratři, dále	124
Zdravice	125
Zas jednou svoji	126
Jsme k boji odsouzeni	127
Koleda	129
Píseň jarní	131
Svatý Václave	132
Modlitba	134
